
Tillväxtrapport 2017

Famna startades 2004 av åtta organisationer efter ett gemensamt initiativ att bilda en intresseorganisation för idéburen vård och social omsorg.¹ Idag, tretton år senare, omsätter Famnas nu drygt 70 medlemmar omkring 6,7 miljarder kronor och har 8 000 årsanställda.

Famnas verksamhet finansieras genom medlemsavgifter, projektbidrag samt intäkter från utbildningar. Sedan 2007 har Famnas möjligheter att driva utvecklings- och kvalitetsarbete förbättrats genom ett årligt statsbidrag.

För mer information om Famna och dess verksamhet, se www.famna.org

---

¹ Begreppet idéburen används genomgående för att beteckna organisationer som utan vinstsyfte driver verksamhet och där överskottet – vinsten – återinvesteras i verksamheten. Synonymer som emellanåt brukas är "ideell" eller "non profit".

Förord

Famna analyserar i denna rapport för nionde året medlemmarnas tillväxt, avkastning och annan utveckling som presenteras i deras årsredovisningar.

Alla verksamheter – även de som inte har ett vinstsyfte – behöver gå med överskott över tid för att överleva och inte minst för att utvecklas. De idéburna återinvesterar sina vinster i verksamheten eller överför medlen till annan verksamhet med allmännyttigt ändamål. De har inga externa ägare som kräver avkastning på insatt kapital.

I debatten om välfärden och regeringens välfärdsutredning som tillsattes 2015 är fokus på vinstfrågan och därmed på välfärdsaktörernas ekonomiska resultat. ”Idéburen” verksamhet är dock mycket mer än en verksamhet som inte har något vinstsyfte och inte delar ut vinst. Famnas medlemmar är ofta hundraåriga eller äldre organisationer som människor skapat för att anta samhällsutmaningar, finna nya lösningar där andra givit upp eller ta itu med sociala problem med medmänsklig och engagerad värdegrund. De idéer, ideologier och värderingar som präglar våra medlemmar varierar. Somliga är grundade i religiösa samfund. Vissa har uttalat ateistiska värdegrunder. Andra åter har en särskild vårdfilosofi. Många av de yngre organisationerna är ideella föreningar som skapats för att ge skydd och hjälp åt utsatta kvinnor och unga tjejer.

Särart och mervärde i den del som grundar sig i människosyn och värderingar behandlas dock inte utförligare i denna rapport. Här är grundfrågan om de idéburna välfärdsföretagen går med tillräckligt stora överskott för att kunna verka framdeles, och förhoppningsvis även växa.

För tio år sedan var andelen idéburen välfärd i Sverige ca 3 procent.² Inte mycket tyder på att den idag har en högre andel, antagligen lite mindre ändå eftersom den totala välfärden sedan dess vuxit snabbare än de idéburna verksamheterna. Detta har skett trots att idéburna aktörer uppskattas av medborgarna, som hyser ett stort förtroende för de idéburna verksamheterna, uppskattar deras kvalitet och är mycket bestämda på att valfrihet är viktigt.³

2 Karl Henrik Sivesind, (red) ”Mot en ny skandinavisk velferdsmodell?” Instituttt for samfunnsforskning (2016)

3 Se bl a Novusundersökning våren 2017: <http://www.famna.org/nyheter/novus-undersokning-om-betydelsen-av-vinst-eller-icke-vinst-for-bra-kvalitet-i-var-d-och-omsorg/>

Från politiskt håll möts Famna i regel också av verbal välvilja, åtminstone på nationell nivå. När det är skarpt läge i kommuner och landsting upphandlar man där fortfarande främst med sista raden och lägsta pris som bestämmande faktor. Den särart och de mervärden som vård och omsorg med idéburna förtecken bidrar med får inte utrymme i dessa bedömningar. I vissa fall definieras speciella mervärden som idéburna aktörer bidrar med, t ex en mix av professionell personal och volontärer, en särskild värdegrund, eller en tydlig människosyn t o m bort för att en upphandling ska framstå som neutral och objektiv trots att tillvägagångssättet inte alls är neutralt utan leder till att idéburen verksamhet i praktiken diskrimineras.

Men hot kommer också från Valfärdsutredningen. Det är något oväntat att utredningen lagt fram förslag som skulle försämra för idéburen sektor, givet utredningens uppdrag. På sidan 14 i denna rapport illustrerar vi hur vinstbegränsningsförslaget skulle drabba de idéburna verksamheterna på ett drastiskt och negativt sätt.

Nu tycks det dock som om regeringen kommer att undanta den idéburna sektorn i sin kommande proposition om vinstreglering. Vi är glada att vårt påverkansarbete i den delen burit frukt! Dock avvaktar vi tills vi ser helheten och detaljerna innan vi vågar andas ut.

Den ekonomiska tillväxten av den idéburna sektorn motsvarar inte våra egna önskemål om en växande andel av välfärden i Sverige. För högre tillväxt krävs såväl politiskt beslutade förändringar i t ex offentlig upphandling och valfrihetssystem, som tydligare vilja och förmåga hos de idéburna företagen att expandera existerande verksamheter och hos sociala entreprenörer att starta nya.

Årets Tillväxtrapport bygger på en systematisk genomgång av alla 73 medlemmars årsredovisningar för verksamhetsåret 2016. Linnea Guhnby, sistaårsstudent på mastersnivå i redovisning och finansiell styrning vid Handelshögskolan i Stockholm, har hjälpt oss att sammanställa och analysera data.

Uppgifter om aktiebolag och ekonomiska föreningar finns åtkomligt på Bolagsverket, men då dessa endast utgör en mindre del av den idéburna sektorn är Famnas arkiv av årsredovisningar som inkluderar även stiftelser och ideella föreningar, ett unikt material som inte sammanställs någon annanstans. Famnas Tillväxtrapport är därför ett viktigt bidrag i analysen av hur den idéburna välfärdssektorn verkligen utvecklas.

I den fortsatta debatten om välfärden vill vi bredda fokus till villkoren för den idéburna sektorn och hur tillväxthinder ska kunna undanröjas och sektorns utveckling främjas.

Stockholm i september 2017

Ulrika Stuart Hamilton

Generalsekreterare

Sammanfattning – ökad vinstmarginal och tillväxttakt

- Trenden mot ökad sammanlagd omsättning hos Famnas medlemmar har fortsatt under 2016. Den sammanlagda omsättningen uppgår till 6 720 miljoner kronor. Motsvarande tal föregående år var 6 061 miljoner kronor, en ökning med nära 11 procent.
- Ersättning från kommun och landsting fortsätter att vara våra medlemmars största intäktskälla (81,5 procent). Bidrag utgör 5,2 procent av intäkterna, och gåvor 3,8 procent. Kategorin övriga källor har ökat till 9,5 procent, främst p.g.a. en stor fastighetsavyttring hos en medlem.
- Vinstmarginalen uppgår för verksamhetsåret 2016 till 6,9 procent, en ökning från fjolårets 6,0 procent. Nivån påverkas något av avyttring av anläggningstillgångar som nämnts i ovanstående punkt. Vinstmarginalen hos våra mindre medlemmar är lägre än hos de större.
- Antalet medarbetare hos våra medlemmar fortsätter att öka. I år uppgår det sammanlagda antalet heltidsarbeten till 8 001 personer jämfört med fjolårets 7 537, en ökning med 6,2 procent. Kvinnor fortsätter att vara överrepresenterade inom sektorn, cirka 77 procent av de anställda är kvinnor.
- Överrepresentationen av kvinnor syns däremot inte i styrelserummet där styrelseposterna fördelas jämnt mellan kvinnor och män.

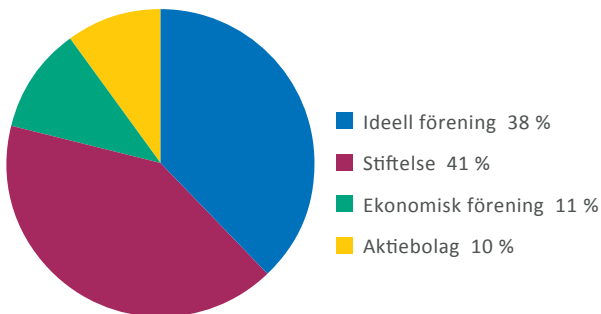
Associationsformer och nya medlemmar

Famna växer och sedan fjolårets Tillväxtrapport har följande 14 verksamheter tillkommit⁴:

- ATIM Kvinno- och Ungdomsjour, ekonomisk förening
- Diakonistiftelsen Samariterhemmet
- Dormsjöskolan AB
- Stiftelsen Eir
- Fri Assistans Sthlm AB
- Stiftelsen Guldfällen
- Hagastiftelsen
- Stiftelsen Målargården
- LaSse Brukarstödcenter, ekonomisk förening
- Stiftelsen Norrbyvälle Gård
- Rudolf Steinerstiftelsen
- Swedish Empowerment Center ekonomiska förening
- Stiftelsen Valjeviken
- Stiftelsen Viktoriagården

Famnas medlemmar är ideella föreningar, stiftelser, ekonomiska föreningar eller aktiebolag. Spridningen av drifts- och ägarformer visas i diagrammet nedan. Flertalet är ideella föreningar eller stiftelser. De som är aktiebolag⁵ har oftast en stiftelse eller ideell förening som moderbolag, alternativt inskrivet i sin bolagsordning att vinsten återinvesteras i verksamheten.⁶

Drifts- och ägarformer Famnas medlemmar 2016

4 I jämförelserna mellan 2016 och 2015 inkluderas alla medlemmar och data har hämtats från senaste årsredovisning där båda åren finns med. Åren blir på så sätt jämförbara även om Famna i fjolårets Tillväxtrapport hade något färre medlemmar. Antalet genomgångna årsredovisningar motsvarar alla 2016 års medlemmar plus de som tillkommit under 2017. Därmed är antalet observationer i denna rapport 73 stycken.

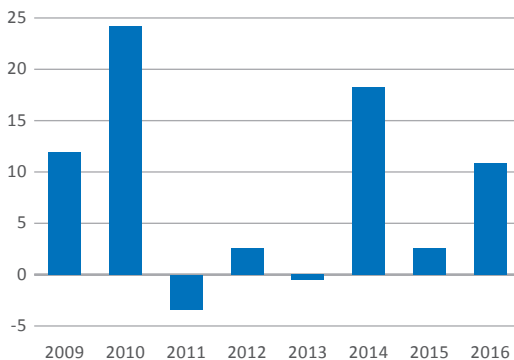
5 Gäller t ex den nya medlemmen Dormsjöskolan AB som ägs av en stiftelse.

6 Ett exempel på sådant AB är vår nya medlem Fri Assistans, som i sin bolagsordning stipulerar att "all vinst kommer att återinvesteras i verksamheten".

Omsättning – våra medlemmar växer i olika takt

Famnas medlemmar fortsätter att växa i omsättning. Under 2016 har den sammanlagda omsättningen nått nya höjder på 6 720 miljoner kronor, jämfört med fjolårets 6 061 miljoner kronor, vilket motsvarar en procentuell tillväxt på 10,9 procent. Stora Sköndals avyttring av mark och fastigheter under året har påverkat tillväxttakten, vilken utan detta tillskott skulle ha uppgått till 5,5 procent. Ett flertal medlemmar har haft ett bra verksamhetsår och utökat sin verksamhet med fler kunder/bättre försäljning. Andra har fått in mer bidrag och donationer. Ett exempel på stark tillväxt är Göteborgs Räddningsmission som ökat sin nettoomsättning under året med hela 77 procent, framförallt tack vare att stiftelsen har öppnat tre nya boenden för ensamkommande barn och ungdomar finansierat bl. a. genom ett nytt IOP-avtal med Göteborg stad.⁷ De höga tillväxtstaplarna för 2010 och 2014 beror främst på att ett fåtal av medlemmarna avyttrat anläggningstillgångar i form av fastigheter under de åren.⁸

Årlig procentuell tillväxt 2009–2016

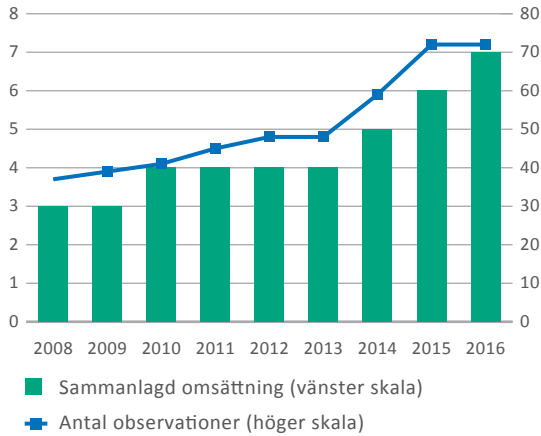
Hur mycket värdet totalt av offentligt och privat producerad välfärd växte under 2016 vet vi ännu inte, men 2015 var tillväxten enligt Dagens Samhälles sammanställning cirka 6 procent.⁹

7 IOP står för Idéburet Offentligt Partnerskap. "IOP Ensamkommande i Göteborg" omfattar också Famna-medlemmarna Bräcke diakoni, Röda korset, Göteborgs kyrkliga stadsmission och Reningsborg samt några civilsamhällesorganisationer som inte (ännu) är medlemmar i Famna.

8 Diagrammet ovan är oberoende av antalet medlemmar eftersom det visar omsättningstillväxt i jämförelse med föregående år, beräknat på samma antal observationer

9 "Den offentliga marknaden 2016". Rapport från Dagens Samhälle hösten 2016.

Sammanlagd omsättning, mdkr, och antal medlemmar

Diagrammet ovan visar den sammanlagda omsättningen hos Famnas medlemmar i miljarder kronor (vänster skala), och antal medlemmar för åren 2008–2016 (höger skala).¹⁰

Medlemsantal per storlekskategori

	2015	2016
LITEN	17	18
MINDRE	36	33
MELLAN	9	9
STÖRRE	4	6
STÖRST	7	7

Variationen i tillväxt beroende på organisationernas storlek, som observerats tidigare år, syns även i år. Diagrammet på nästa sida visar att den sammalagda omsättningen för våra minsta medlemmar (omsättning under 10 miljoner kronor) ökade under året, dock har även antalet i den kategorin ökat med en medlem, vilket visas av tabellen ovan.

¹⁰ Eftersom två räkenskapsår presenteras i varje årsredovisning visar skalan till höger egentligen antalet "observationer" snarare än "medlemmar": de som gick med t ex 2017 är alltså inkluderade i analysen med sina uppgifter också för 2016 och 2015, även om de i strikt bemärkelse inte var medlemmar ännu då.

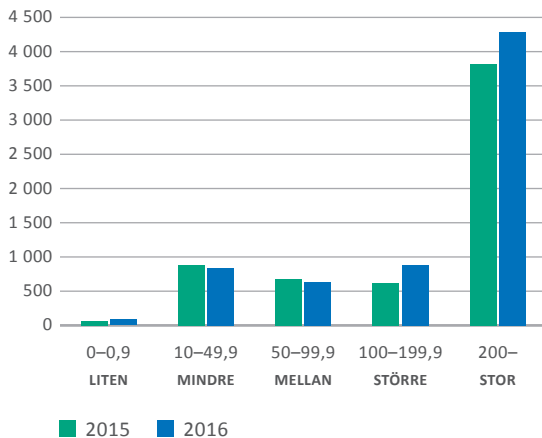

Mellankategorin (omsättning 50 mkr–99,9 mkr) som har samma antal medlemmar som föregående år, har minskat med 7,5 procent i sammanlagd omsättning, men tillväxtprocenten påverkas av att det inte är exakt samma medlemmar som i fjol i den kategorin. Några av organisationerna har vuxit under året och gått upp en storlekskategori, och några har minskat under året och hamnat i kategorin under.

Kategorin större medlemmar (omsättning 100 mkr–199,9 mkr) hade en lysande tillväxt under året på 42,9 procent. Det beror dels på att våra befintliga medlemmar i kategorin hade ett bra verksamhetsår 2016, dels på att två ytterligare medlemmar, som vuxit ur mellankategorin, nu platsar i detta intervall.

Tillväxttakten för våra största medlemmar (omsättning över 200 mkr) uppgick till 12,3 procent, vilket till stor del beror på Stora Sköndals avyttring av mark och fastigheter som nämnts ovan.¹¹

Sammanlagd omsättning för olika stora medlemsorganisationer, mkr

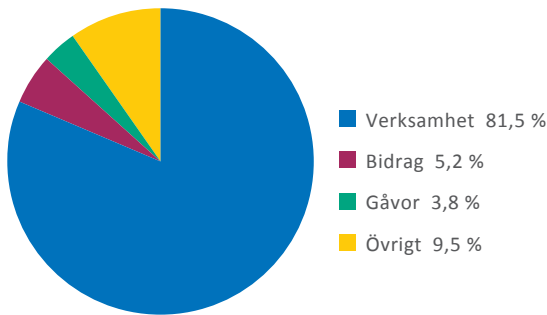

¹¹ I december 2016 övertog Ersta diakoni hela HSB Omsorgs verksamhet, varför den sistnämnda upphör som självständig medlem fr o m 2017. Dock ingår HSB Omsorgs hela verksamhet i alla delar av analysmaterialet för denna rapport.

Fördelning av intäkter – ersättning från kommun och landsting störst

Famnas medlemsorganisationer erhåller majoriteten av sina intäkter genom ersättning för utförda tjänster från kommuner och landsting. Denna inkomstkälla uppgår sammanlagt till omkring 81,5 procent, vilket är en procentuell minskning från föregående års 86 procent. Dock har bidrag och ersättning från kommuner och landsting ökat i absolut tal, från 4,988 miljarder kronor (2015) till 5,417 miljarder kronor (2016). Resterande intäkter erhålls från bidrag (5,2 procent), gåvor (3,8 procent) och från övriga intäkter 9,5 procentenheter. Den sistnämnda kategorin har ökat jämfört med tidigare år, vilket till stor del förklaras just av Stora Sköndals försäljning av anläggningstillgångar under året då dessa försäljningsintäkter hamnar under kategori övrigt.

Varifrån kommer intäkterna?

Famnas tio största medlemmar: Verksamhetsintäkter tkr 2016 (2015)

1. Ersta diakoni*: 1 303 957
(1 238 763)
2. Bräcke diakoni: 811 975
(740 918)
3. Stora Sköndal: 720 913 (372 703)
4. Stockholms Sjukhem:
640 598 (576 795)
5. Stockholms Stadsmission:
398 120 (327 815)
6. Mo Gård: 280 514 (264 926)
7. Göteborgs Kyrkliga Stadsmission:
173 474 (158 186)
8. Danviks Hospital: 158 744
(149 510)
9. RFSU (vårdenheten): 148 906
(140 925)
10. Göteborgs Räddningsmission:
136 652 (77 283)

Famnas tio största medlemmar: Antal medarbetare 2016 (2015)

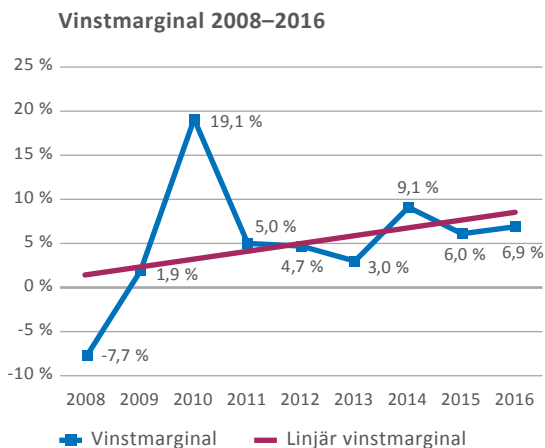
1. Ersta diakoni: 1 754 (1 683)
2. Bräcke diakoni: 1 072 (1 051)
3. Stockholms Sjukhem: 839 (775)
4. Mo Gård: 445 (424)
5. Stora Sköndal: 420 (409)
6. Stockholms Stadsmission: 351
(301)
7. Föreningen Solåkra by: 251 (246)
8. Danviks Hospital: 242 (230)
9. Göteborgs Kyrkliga Stadsmission:
220 (211)
10. Hagastiftelsen: 147 (135)

I verksamhetsintäkter ingår alla rörelseintäkter, det vill säga: nettoomsättning, gåvor, bidrag och övriga intäkter som medlemmarna anser tillhör rörelsen. Antalet medarbetare definieras som antalet heltidsarbetare under året.

* I och med förvärvet av HSB omsorg består Ersta diakonis intäkter och antal medarbetare av moderstiftelsen och Ersta Diakoni AB (fd. HSB omsorg) sammanlagda resultat.

Resultat och vinstmarginal – fortsatta överskott för återinvestering

Under de senaste åtta åren har Famnas medlemsorganisationer tillsammans haft ett positivt resultat att uppvisa. Överskotten – vinsterna – återinvesteras i verksamheterna. Årets sammanlagda resultat är 465,7 miljoner, vilket är väsentligt högre än fjolårets resultat på 364 miljoner kronor.¹²

I diagrammet ovan kan vi följa utvecklingen av vinstmarginalen från år 2008 till och med år 2016. Topparna som vi ser under 2010 och 2014 är en följd av avyttringen av anläggningstillgångar som vi tidigare nämnt. Huruvida årets vinstmarginal på 6,9 procentenheter, som är högre än fjolårets 6,0, är en fortsättning av en positiv trend, är idag för tidigt att säga. Även 2016 skedde avyttringar som drog upp vinstmarginalerna. Vår tolkning är att avkastningsutvecklingen är svagt positiv.

I tabellen nedan visas vinstmarginalen för olika storlekskategorier av Famnas medlemmar. De minsta med en omsättning under 10 mkr har den lägsta vinstmarginalen och till och med negativ vinstmarginal. Även medlemmar som är snäppet större, med en omsättning mellan 10 och 49,9 mkr, har en låg marginal.

¹² Årets resultat är den sista resultatposten i medlemmarnas resultaträkning, d.v.s. det är resultatet efter finansiella poster och skatt.

I dessa två kategorier har Famna flest medlemmar och en slutsats vi kan dra är att det kan vara kämpigt för de lite mindre aktörerna att uppvisa ett positivt resultat innan man hunnit få skalavkastning på sin verksamhet.¹³

Vinstmarginal fördelad på storlek

LITEN	-0,27 %
MINDRE	1,86 %
MELLAN	11,16 %
STÖRRE	3,14 %
STÖRST	8,23 %

13 Att de flesta aktörerna inom vård och omsorg överhuvudtaget är små framgår av Privat vårdfakta som skriver att 93 procent av alla vård- och omsorgsföretag har mindre än 20 anställda.

Välfärdsutredningen och vinstbegränsningen

Hösten 2016 lade välfärdsutredningen fram sitt huvudbetänkande ”Ordning och reda i välfärden”.¹⁴ Flera av utredningens centrala förslag är utformade i syfte att begränsa vinstuttag ur välfärdsföretag. Denna frågeställning är överhuvudtaget inte relevant för Famnas medlemmar som inte är vinstsyftande, och inte delar ut vinst till externa ägare. Famna har i sitt remissvar beskrivit de negativa konsekvenser som vinstbegränsningen skulle få för den idéburna sektorn.¹⁵

Utredaren har eftersträvat att få en generell lagstiftning lika för alla aktörer men resultatet blir att även verksamheter som finns utanför målgruppen drabbas. De tekniska lösningar som utredningen valt med en begränsning av rörelseöverskottet och kravet på att offentlig finansierad verksamhet ska bedrivas i separat juridisk person får helt orimliga konsekvenser för icke-vinstdrivande verksamheter. Det kan till och med bli så att en del av Famnas medlemmar tvingas lägga ned verksamheter. Andra kan tvingas omorganisera, ta kostsamma banklån i onödan, eller göra andra dispositioner för att hålla nere också mycket blygsamma rörelseöverskott.

Vi framhåller därför också i vårt remissvar att förslagen leder till krångel och byråkrati som kommer att hämma tillväxten. Vill man att idéburen vård och social omsorg ska växa är detta fel väg att gå. Famna föreslår att det i samband med tillståndsgivning bör prövas om en verksamhet är vinstdrivande eller idéburen. Om utredningens förslag om vinstbegränsning trots allt genomförs kan dess förslag endast appliceras på vinstdrivande verksamheter.

Direktiven till utredningen är tydliga, och den ska ”föreslå insatser för att förbättra förutsättningarna för den idéburna sektorn i välfärden”. Administrativt krävande förslag som syftar till verkningslös vinstbegränsning, och som därtill genom sin utformning skulle vara kraftfullt hämmande, bör i varje avseende undvikas för idéburna verksamheter.

Hur allvarligt är själva vinstbegränsningsförslaget, givet att de faktiska resultaten för Famnas medlemmar? Resultaten är i genomsnitt, inte är särskilt höga. Kommer inte den

¹⁴ SOU 2016:78 ”Ordning och reda i välfärden”

¹⁵ <http://www.famna.org/famna2014/wp-content/uploads/2017/02/famnas-remissvar-pa-valfardsutredningens-ordning-och-reda-i-valfarden.pdf>

s k treårsregeln ändå att dämpa de ekonomiska effekterna?¹⁶ Famna räknade i februari i 2017 igenom hela basen av medlemmar på grundval av då tillgängliga redovisningsdata. Det visade sig att hälften av medlemmarna skulle drabbas. De sammanlagt 27 (av drygt 70) aktörerna som skulle påverkas av välfärdsutrednings vinstbegränsningsförslag hade ett samlat rörelseresultat på drygt 39 mkr år 2015. Men 33 mkr av dessa är otillåtna övrvinster med utredningens beräkningsmodell. Endast 6 mkr skulle bli kvar i tillåtna vinster av 2015 års resultat. Dessutom finns inte endast en takregel utan också, i de fall då överskotten består, sanktioner (böter), i utredningens förslag.¹⁷

Flera mycket uppseendeväckande effekter framkom även när vi i analysen tog med utredningens förslag att man får skjuta upp goda resultat från ett år till ett annat. T ex ansågs Unga Kvinnors Värn, en hundraårig ideell stiftelse som hjälper kvinnor i kris med en omsättning det året på 11 mkr att behöva reducera sitt rörelseresultat om 1,4 mkr till blygsamma 32 000 kronor. Skyddsvärnet som jobbar med socialt utvecklingsarbete tappar nästan halva sin rörelsevinst från 2015 om vinsttaket blir verklighet. Stiftelsen Gyllenkroken i Göteborg som har verksamhet för personer med psykiska sjukdomar och funktionsnedsättningar skulle behöva minska sitt överskott med 35 procent för att inte gå över det tillåtna vinsttaket.

Vid genomgången av senaste årets resultat har vi analyserat de verksamheter som stack ut i fjol. Bilden ändras inte. Stiftelsen Gyllenkroken i Göteborg har även i år tjänat för mycket pengar enligt Reepalus modell, och borde dra ned sitt resultat med 363 251 kronor från nivån 670 653 kronor. Skåne stadsmission skulle åka dit på en minskning med drygt 700 000 kronor på ett rörelseresultat om dryga miljonen. Några nya sticker ut i år, t ex Göteborgs Räddningsmission, som bl a har verksamheter för ensamkommande flyktingbarn i ett samarbetsavtal (IOP) med Göteborg stad. Ett annat exempel är Mo Gård i Östergötland som är en stiftelseägd verksamhet för döva och personer som har dövblindhet med ytterligare funktionshinder. Där låg 2016 års resultat på drygt 20 mkr och detta borde enligt välfärdsutredningen minska med ca 13 mkr.

Många av de Famna-medlemmar som skulle drabbas av den föreslagna vinstbegränsningen är sådana som inte äger sina egna lokaler utan hyr. Det i sig leder till att ”avkastning på operativt kapital” blir hög.

Famna har i såväl remissvar som i debattartiklar och intervjuer påpekat det orimliga i utredningens förslag. Precis när denna rapport är på väg till tryck nås vi av nyheten

16 SOU 2016:78 s.377-378

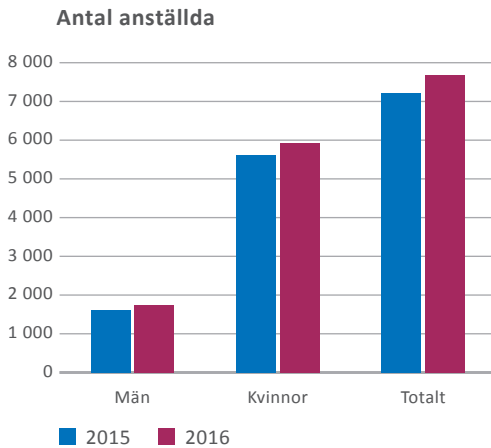
17 SOU 2016:78 s 369

att regeringen avser undanta idéburen sektor, precis som Famna föreslagit. Vi välkomnar att regeringen till skillnad från utredaren tycks ha förstått att vinstbegränsningen inte är relevant för sektorn.

Fördelning av anställda – kvinnor överrepresenterade på jobbet men inte i styrelserummet

Antalet medarbetare ökade hos våra medlemmar under 2016 jämfört med 2015. I år uppgår antalet heltidsarbetare till 8 001 och motsvarande antal i fjol uppgick till 7 537.¹⁸ Diagrammet nedan visar att både antalet kvinnor och män har ökat under året.

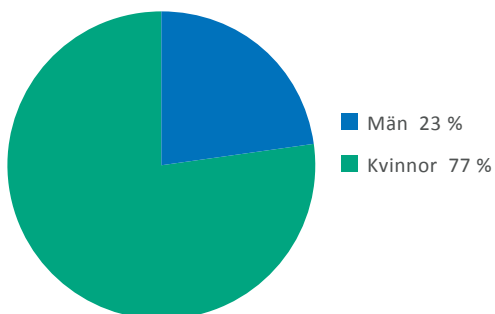

Att vård- och omsorgssektorn i dess helhet domineras av kvinnliga medarbetare är bekant. Det gör även den idéburna välfärden. I år är cirka 77 procent av våra medlemmars medarbetare kvinnor och 23 procent män. Denna tydliga dominans av kvinnor syns dock inte i styrelserummet där styrelseposterna i år delas jämt mellan kvinnor och män. Detta visas av de två cirkeldiagrammen nedan. Bland våra tjugo största medlemmar innehar kvinnor den främsta ledningspositionen i 65 procent och män således i 35 procent av organisationerna.

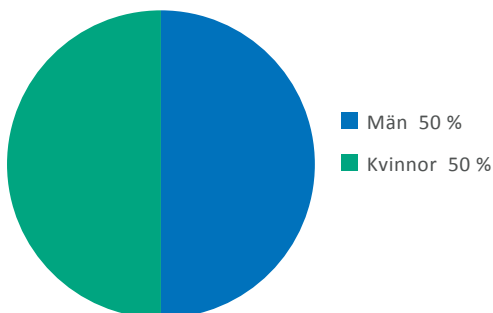
¹⁸ Stapeln för totalt antal anställda är något högre än summan av män och kvinnor pga av att några av våra medlemmarna inte redovisar könsuppdelat utan endast totalt antal anställda.

Fördelningen av styrelseposterna är helt jämställd 50–50. Detta förhållande kan jämföras med t.ex. Stockholmsbörsens noterade bolag där den genomsnittliga andelen kvinnor i styrelserna uppgår till 28 procent och män således till 72 procent år 2016.¹⁹ För de privata vård- och omsorgsföretagen uppgick andelen kvinnor i styrelserna för de tio största bolagen till en tredjedel, hos Famnas tio största medlemmar delar kvinnor och män lika på posterna.²⁰

Fördelning anställda 2016

Fördelning styrelseposter 2016

¹⁹ AllBright (2016). AllBrightrapporten 2016. Var femte ledare nu kvinna.

²⁰ Vårdföretagarna (2017). Privatvårdfakta 2017.

Avslutande kommentarer

Det är hög tid att förutsättningar för att bedriva vård och social omsorg utan vinstsyfte förbättras. Årets Tillväxtrapport visar att sektorn växer och har hyggliga men inte spektakulära överskott. Som andel av välfärden växer idéburen sektor inte utan står och stampar eller, mer sannolikt – men vi har inte jämförelsedata för den offentliga marknaden 2016 ännu – att andelen krymper något.

För att ändra på det bör för det första förslagen till vinstbegränsning som utretts inte bli verklighet. De skulle skada och hämma idéburen sektor. Däremot bör de förslagen i Välfärdsutredningen som berör förbättrade upphandlingsregler för idéburen sektor genomföras.

Sverige bör snarast införa de möjligheter som EU tillåter inom offentlig upphandling och som Välfärdsutredningen föreslår.²¹ Dit hör t ex att återinvestering av vinst skulle kunna vara ett tilldelningskriterium, att sociala tjänster under tröskelvärdet och som inte har ett gränsöverskridande intresse inte behöver upphandlas, eller att vissa tidsbegränsade upphandlingar skulle kunna reserveras för idéburna verksamheter. Alla dessa förslag har övervägts av tidigare utredningar, t ex av civilsamhällets utredningen, och nu lagts fram av välfärdsutredningen.

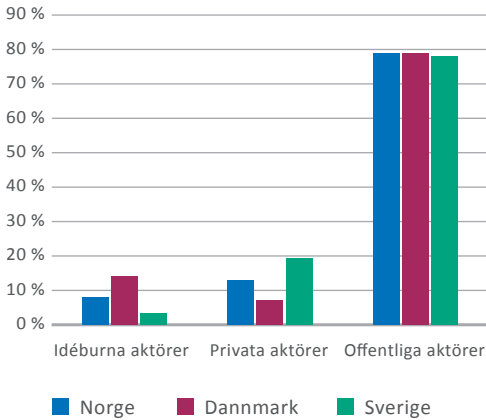
Därtill kommer viktiga statistikfrågor. I offentlig statistik finns bara två sektorer: offentlig och privat. De idéburna – en tredje sektor – osynliggörs genom att inkluderas i den sistnämnda kategorin. I denna fråga har Välfärdsutredningen lyssnat på Famna och lagt fram förslag om uppdrag till statliga myndigheter.²² Vi väntar dock på de politiska beslut som krävs för att bättre statistik ska bli verklighet.

Så länge debatten endast handlar om vinsterna i välfärden är risken stor att den potential med kvalitetsutveckling, innovationer och mångfald som idéburna organisationer står för inte tas tillvara.

²¹ SOU 2016:78, kapitel 16–18.

²² SOU 2017:38 "Kvalitet i välfärden – bättre upphandling och uppföljning", dvs Välfärdsutredningens slutbetänkande. I avsnitt 7.2 och 10 citerar utredningen Famnas förslag på statistikområdet.

Välfärden uppdelad på utförare i Skandinavien

Källa: Karl Henrik Sivesind (red): Mot en ny skandinavisk velferdsmodell. Institutt for samfunnsforskning 2016

Vår vision är att Sverige ska bli mer likt sin omvärld och inte vara det mest extrema landet. I Norge utgör de idéburna ca 7 procent och i Danmark runt 14 procent. Längre söderut på kontinenten är andelen avsevärt högre. En rimlig andel av välfärden är 10 procent. För den tillväxten krävs både en mer målinriktad och mer offensiv politik för idéburen välfärd och att människor med idéer vill och kan satsa och expandera. Famna försöker bidra till bådaderna.

Hur rapporten är gjord

Underlaget till Tillväxtrapporten 2017 utgörs av våra medlemmars årsredovisningar för 2016, samt motsvarande källor tidigare år som byggts på. När nya organisationer blir medlemmar tillförs senaste verksamhetsårets och även näst senaste verksamhetsårets uppgifter databasen. På så sätt kan korrekta jämförelser göras från år till år.

Ett exempel på det är grafen som visar procentuell omsättningstillväxt. Tillväxten beräknas genom att jämföra årets sammanlagda omsättning med föregående års sammanlagda omsättning där endast de organisationer för vilka vi har finansiella data för båda verksamhetsåren inkluderas. Tillväxten påverkas således inte av att Famnas medlemsantal växer årligen.

Grafen som visar årets resultat bygger dock på absoluta tal år för år och summan påverkas av att fler organisationer blir medlemmar.

Beräkningen för vinstmarginal utgörs av årets resultat dividerad med årets omsättning. Eftersom det är relationstal påverkas kvoten inte av antalet medlemmar.

Externa källor för kompletterande uppgifter anges löpande.

Precis när denna rapport ska gå i tryck i början av september 2017 nås vi av beskedet att regeringen har för avsikt att undanta de idéburna verksamheterna från vinstregleringen, vilket Famna argumenterat för och välkomnar. Vi vet dock ännu inte exakt hur undantaget kommer att utformas och om övriga delar av Reepalus förslag (t ex krav på separering av juridiska personer inom samma organisation, beroende på offentlig finansiering eller ej) sätts i verket.

Box 16355, 103 26 Stockholm

Besöksadress: Klara Södra Kyrkogata 1, 8 tr

08-546 949 30

www.famna.org